

ELEGANS

CUM PRIMIS, ET MUL
TORVM LITERIS CE
LEBRATVM ADA
GIVM,
DVLCE BELLVM INEX
PERTIS. DES. ERAS.
ROT. AVTORE.

MOGVNTIAE. ANNO.
M.D.XXI.

**Stadtbibliothek
Augsburg**

Digitized by Google

DVLCE BEL

LVM INEXPERTIS. PER
DESYDERIVM ERAS
MVM ROTERO
DAMVM.

T ELEGANS CVM,
primis, & multorum lite
ris celebratū adagiū est,
γλυκὺς ἀπείρω πόλεμο, id
est. Dulce bellū inexper-
to. Sunt quædā in rebus
mortalium, quæ quantū

habeant discriminis ac malorum, non in-
telligas, nisi factō periculo. Dulcis inexper-
tis cultura potentis amici. Expertus metu-
it. Bella res & splendida uidetur, inter auli-
cos obambulare pceres, in regijs uersari ne-
gocijs, at senes, quibus usu penitus cogni-
ta res est, ab ea felicitate libenter abstinent.
Suaue uideť, amare puellas, sed ijs qui nō
dum senserunt, quantum amori insit ama-
ri. Ad eundem item modum accomodari

Añ poterit,

poterit, ad quoduis negocium multo cum
 Periculo, multisq; cōiūctū malis, qđ nemo
 uelit capessere, nisi iuuenis, & rerū imperi-
 tus. Siquidē Aristoteles in Rethoricis hāc
 adfert causam, cur iuuenta sit audacior, cō-
 tra senecta timidior, quod illis imperitia re-
 rū cōfidentiā pariat, his multorū experien-
 tia malorum, timiditatem & cōtationem.
 Quod si quicq; est in rebus mortalium, qđ
 contanter aggredi conueniat, immo quod
 oporteat modis omnibus fugere, deprecari,
 propellere, certe bellum est, quo nō alia
 res uel magis impia, uel calamitosior, uel
 latius perniciofa, uel hærens tenacius, uel
 tetrior, & in totum homine indignior, ut
 ne dicam Christiano. At dictu mirum qđ
 hodie passim, qđ temere, qđ quauis de cau-
 sa, suscipitur, qđ immaniter ac barbarice ge-
 ritur, nō tantum ab ethnicis, uerum etiā à
 Christianis, nec prophanis modo, uerū eti-
 am à sacerdotibus & Episcopis, nec solum
 à iuuenibus & imperitis, uerum etiā à se-
 nibus, & toties expertis, nec à plæbeis tan-
 tū & uulgo natura mobili, sed potissimū à
 principibus, quorum officium erat, teme-
 rarios

rarios stultę multitudinis motus, sapiętia,
 rationeq; componere. Neq; desunt lurecō
 sulti ac Theologi, qui ad ista tam nefaria,
 faces admouent, & frigidam (quod aiūt)
 suffundūt. Quibus rebus fit, ut nunc bel-
 lum adeo recepta res sit, ut demiręnt homi-
 nes, esse cui non placeat. Adeo probata, ut
 impiūm ac pene dixerim hæreticum sit im-
 probasse rem unam omniū, ut sceleratissi-
 mā, ita miserrimam quoq;. At quāto iusti-
 us erat illud demirari, quis malus genius,
 que pestis, quę intēperia, que furia, primū
 in hominis mentem immiserit, rem usq; a-
 deo beluinā, ut placidum illud animal, qđ
 natura paci benevolentiaq; genuit, quod
 unum omnium salutē prodidit, tam ferina
 uesania, tam insanis tumultibus in mutuā
 rueret perniciem. Id quod magis etiā admi-
 rabitur, quisquis animum a uulgo receptis
 opinio nibus, ad ipsam rerum uim & natu-
 ram perspiciendā conuerterit, ac seorsim
 hinc hominis imaginem, hinc belli simula-
 chrū uere philosophicis oculis aliquātisp
 contempletur. Primum igitur si quis hæ-
 bitum modo figuramq; corporis humani

A iij cōsy-

confyderet, an non protinus intellecturus
 est, naturam uel potius deū, animal hoc nō
 bello, sed amicitiaē. nō exitio, sed saluti, nō
 iniuriaē, sed beneficentiaē genuisse. Nā cæ
 terorum animantiū suis unumquodq; in-
 struxit armis. Taurorū impetus armauit
 cornibus, Leonum rabiem unguibus, A-
 pris fulmineos affixit dentes. Elephantos
 præter cutem & molem, promuscide quo-
 q; tutatus est, Crocodilum cutis uelut lamī-
 nis communiuit, Delphinis teli uice pin-
 nas addidit, Histricem spinis, Rasam acule-
 is defēdit, Gallis calcar addidit. Alia testis,
 alia Corio, alia Cortice, communiuit. Sūt
 quorum incolumitati, pernicitate prospe-
 xit, ueluti Colūbis, Sūt rursus, quibus ue-
 nenū teli uice tribuit. Addidit his speciem
 tetrā ac beluinam addidit oculos truces, uo-
 cis stridorem. Inseuit natiaua quædam dissi-
 dia. Solum hominem nudū produxit, im-
 becillē, tenerū, inermē, molissīma carne,
 cute leui. Nihil usq; in membris, qd' ad pu-
 gnā, aut uiolentiā datū uideri possit, ut ne
 dicam interim, quod cætera fere, statim, ut
 nata sūt, sibi sufficiūt ad uitā tuendā, solus
 homo

homo sic prodit, ut multo tempore totus à subsidio pendeat alieno. Nec fari nouit, nec ingredi, nec cibum capere, uagitu tantū implorat opem, ut uel hinc cōiūci possit, solum hoc animal totū amicitiae nasci, quæ mutuis officijs & coit, & cohæret potissimum. Proinde natura uoluit hominem uitæ munus, non tam sibi, quæ beneuolentiæ acceptū ferre, quo uidelicet intelligeret sese gratijs dicatū ac necessitudini. Tū speciem dedit non tetram & horridā uti cæteris, sed mitē ac placidā, amoris ac beneuolentiæ notas præ se ferentem. Tribuit oculos amicos, & in his animi signa. Dedit brachiorum sinus ad complexum. Dedit osculi sensum, quo ceu copularentur, & sese cōtingerent animi. Vni risum attribuit, alacritatis indicium. Vni lachrymas, clementiæ & misericordiæ symbolum. Quin & uocem dedit, nō minacem & horrendam, sicuti beluis, sed amicam & blandam. Nec his cōtēta natura, sermonis & ratiōis usum uni tribuit, quæ quidem res ad parandam & alendam beneuolentiā imprimis ualet, ne quid omnino per uim inter hoīes gereret,

A iij Inse-

Inseuit odium solitudinis, amorem sodalitatatis. Indidit penitus beneuolentiæ semina. Fecit ut quod est saluberrimū, idem sit & suauissimū. Quid enim amico iucundius? At rursus, quid æque necessarium? Prò inde si maxime liceret absq; mutuo commercio commode uitam agere, nihil tamē iucundum uideri possit absq; socio, nisi si quis prorsus hominem exuerit, & in beluā degenerarit. Addidit insuper liberalium disciplinarum studium, & cognitionis ardorem, quæ res ut potissimum abducit hominis ingeniū ab omni feritate, ita ad conciliandas necessitudines præcipuam uim habet. Siquidem nec affinitas, nec sanguinis propinquitas arctioribus, aut firmioribus amicitiae uinculis astringit animos, q̄ societas honestorum studioꝝ. Super hæc, admirabili quadam uarietate, dotes tum animorum, tum corporum inter mortales partita est, nimirum ut singuli in singulis inuenirent, quod uel amarēt ac suspicerēt ob excellentiam, uel ob usum & necessitatem ambirent & amplecterentur. Deniq; indidit diuinæ mentis scintillulam, ut nullo eitā

Io etiam ostenso præmio, tamen per se iu-
 uet benemereri de omnibus. Idenim deo
 maxime propriū ac naturale, suo beneficio
 consulere uniuersis. Alioqui qd illud est,
 quod haud uulgarē animo sentimus uolu-
 ptatem, ubi quem per nos seruatū intelli-
 gimus? Pròinde deus in hoc mūdo uelut
 simulachrum quoddā sui constituithomi-
 nem, ut ceu terrenū quoddam numen, sa-
 lutī prospiceret omniū. Sentiuñt hoc ipsa
 etiam bruta, cum uideamus non mitia so-
 lum, uerum etiā Pardos & Leones, & his
 immitiores beluas, in magnis pericul' ad
 hominis opem cōfugere. Hoc extremum
 om̄ibus asylum, hæc ara est uniuersis. Ho-
 minis effigiem ut cūq; depinximus. Nunc
 belli simulachrū ex aduerso cum hac, si ui-
 detur, componamus. Iam igitur uidere te
 puta, barbaras cohortes, ipso uultu sono-
 q; uocis horrendas, hinc atq; hinc instru-
 ctas ferratas acies, formidabilem armorū
 crepitū, simul & fulgorē, inamabilē tantę
 multitudinis fremitū, oculos minaces, rau-
 ca cornua, terrificū Tarantaræ cantum,
 bombardarū tonitrua, nō minus formido-

A v losa ueris,

losa ueris, sed magis noxia, clamorem insa-
 num, concursum furiosum, immanem la-
 nationem, cadentium & occidētium cru-
 deles uices, cōgestas strages, undantes cru-
 ore campos, fluuios humano tinctos san-
 guine. Fit interea nonnunquā, ut frater in-
 cidat in fratrem, affinis in affinē, amicus
 in amicum, & cōmuni furore iam debach
 ante, in eius uiscera stringit ferrum, à quo
 ne uerbo quidem unquā fuerit læsus. De-
 niq; tantū malorum habet illa Tragœdia,
 ut à cōmemoratione quoq; pectus huma-
 num abhorreat. Ut interim non referā illa
 uulgaria præ his, leuiaq; , protritas passim
 segetes, exustas uillas, incensos pagos, ab-
 acta pecora, cōstupratas uirgines, tractos
 in captiuitatē senes, direpta phana, latroci-
 nijs, predatiōibus, uiolentia, plena om̄ia.
 Utq; taceam illa, quæ felicissimū etiam ac
 iustissimū bellum consequi solent, Expilas
 tam plæbem, oneratos proceres, tot senes
 orbos, & simul in cede liberorū occisos, tot
 anus destitutas, & crudelius q̄ ferro per-
 emptas, tot matronas uiduas, tot liberos
 orphanos, tot domos funestas, tot opulē-
 tos ad

tos ad inopiam redactos. Nam de morum
 pernicio quid attinet loqui, cum nemo ne-
 sciat uniuersam uitæ pestem, semel è bello
 proficisci. Hinc pietatis contemptus, hinc
 legum neglectus, hinc ad quiduis auden-
 dum sceleris promptus animus. Hoc fon-
 te nobis tam ingens latronū, raptorum,
 sacrilegorum, percussorū turba scatet. Et
 quod est omniū grauissimū, hæc tam exi-
 tialis pestilentia, nescit se suis cōtinere spa-
 cijs. Sed in uno quopiam angulo nata, nō
 solum finitimas regiones ueluti contagio
 puadit, uerum etiā pcul semotas, uel merce
 de uel p affinitatis, aut foederis occasione
 in cōem tumultū, ac rerū tempestatē per-
 trahit. Quinetiā bellū è bello seritur, e si-
 mulato uerū, è pusillo maximū exoritur,
 neq; raro solet in his accidere, qđ de Ler-
 næo monstro fabulis proditum est. Hisce
 de causis opinor, ueteres illi poëta, qui re
 rum uim ac naturam, & sagacissime pers-
 pexerunt, & aptissimis figmentis adum-
 brarunt, tradidere bellū ab inferis immit-
 ti, idque furiarum ministerio, neque quā-
 libet furiam ad hoc negocij cōficiendum,
 esse ido-

esse idoneam. Deligitur omnium pestilentissima, cui nomina mille, mille nocendi artes. Hæc innumeris armata colubris, tartarea buccina præcinit. Pan insano tumultu cōplet uniuersa. Bellona furiosum quatit flagellum. Furor impius, ruptis omnibus uinculorum nodis, euolat horridus ore cruento. Neque non uiderunt hæc grāmatici, quorum alij bellum κατ' ἀντιφρασιῶν dictū uolunt, quod nihil habeat neque bonum, neque bellum, nec alia ratione bellum esse bellū, quā furias Eumenides. Alij malūt à belua deductum, quod beluarum sit, non hominum in mutuū exitium congregari. At mihi sanè plusquæ ferinū, plusquæ beluinū esse uidetur, armis conflagere. Primū enim præraque brutorum animantiū in suo quodque genere, concorditer & ciuilitate degunt, gregatim incedunt, ope mutua sese tuentur. Ne feræ quidem omnes dimicant. Sunt em̄ & innoxia, sicut Damæ & Lepores, sed oīm efferatissimæ, ueluti Leones, Lupi, Tigrides. Quamquæ nec hæ belligerant inter sese, quemadmodum nos. Canis caninam non est. Leonum inter se ferites non dimicat.

Draconi

Draconicum Dracone pax est. Inter uene-
 na conuenit. At homini nulla fera p̄ncio-
 sior, quā homo. Rursum illę cum pugnāt,
 suis pugnant armis, nos præter naturam
 arte cacodæmonum excogitatis, instrui-
 mur homines in hoīm perniciem. Nec illę
 quibuslibet de causis seuiunt, uerū ubi uel
 fames stimulat in rabiem, uel se peti senti-
 unt, uel foetui suo timent. Nos, deum im-
 mortalem, quā friuolis de causis, quas bel-
 lorum tragœdias excitamus. Ob inanissi-
 mos titulos, ob puerilem iram, ob mulier-
 culam, ob causas, his quoq; multo magis
 ridiculas. Ad hæc inter feras unī cum una
 bellum est, idq; per breue. Et ut cruentissi-
 ma pugna sit, una aut altera uulnerata di-
 scedit. Quando auditū est, id quod passim
 faciunt homines, centum miliā beluarum
 mutuo laniatu cōcidisse. Adde, quod ut fe-
 ris quibusdā naturale dissidiū est cum alijs
 diuersi generis, ita rursus habent, cum quibus
 genuina firmaq; cohærent amicitia.
 At homini cum homine, & cuiuslibet, cum
 quolibet, iugis pugna est, nec ullū satis fir-
 mum foedus inter ullos mortalium. Adeo
 quicquid

quicquid à sua degenerauit natura, in peiorē
 degenerat speciem, quā si natura malitiā
 ingenuisset. Vis scire quā ferina, quā foeda
 quā non digna homine res sit bellū? Spe-
 ctasti ne aliquando leonem cum urso cō-
 missum? Qui rictus, qui rugitus, qui fremitus,
 quæ immanitas, quæ laniatio? Inhor-
 rescit, qui spectat etiā in tuto. At quāto fo-
 dius spectaculū, quāto immanius, uidere
 hominem cum homine tot armis, tot telis
 instructum confligere? Quæso te quis ho-
 mines crederet, nisi consuetudo mali sustu-
 lisset admirationē? Ardēt oculi, pallēt ora,
 furorem præfert incessus, frendet uox, cla-
 mor infanus, totus ferreus est, crepant ar-
 ma, fulmināt bombardæ. Mitius erat, si ci-
 bi causa homo hominē deoraret, si san-
 guinem hauriret, quanquā hūc quoque uentū
 est à quibusdā, ut id odij gratia faciant. At
 nunc idem sit crudelius telis ueneno tin-
 ctis, tartareis machinis. Nullum usquā ho-
 minis uestigium. An credas hic ipsam na-
 turam agniturā, quod condidit? Et si quis ad-
 moneat, an nō merito huiusmodi uerbis
 sit admiratura? Quod nouū spectaculum
 ego uideo?

egouideo? Quis tartarus hoc nobis portē
 tum edidit? Sunt qui me nouercam appel-
 lent, quod in tam immēsa rerū summa, ue-
 nena quædā genuerim, quanquā & hæc in
 hominis cōmodum cessura. Quod aliq̄t
 amantia parū mitia finxerim, etiam si nul-
 la fera tam immītis est, quin arte & officijs
 possit cicurari. Hominis cura māsuescunt
 leones, mitescunt Dracones, seruiūt Vrsi.
 Quæ tādē est ista plusquā nouerca, quæ
 nouam hanc beluam, totius mūdi pestem
 nobis dedit? Vnum animal totum genui
 beneuolentiæ placidum, amicū, salutare.
 Quid accidit, ut in huiusmodi feram dege-
 nerarit? Nihil agnosco hominis illius, quē
 finxi. Quis malus genius uitiauit opus
 meum? Quæ sagamentē humanam excā-
 tauit & incantauit beluinā? Quæ Circe na-
 tiuam uertit formā? Iuberem ut ad speculū
 sese contēplaretur infelix, sed quid cernāt
 oculi, cū mens absit? Tamē aspice te ipsum
 si potes furiose bellator, si quo pacto con-
 ūngat respiscere. Vnde tibi minax crista
 uerticis? Vnde fulgens galea, unde ferrea
 cornua, unde pinati cubiti? unde squamæ,
 unde dens

unde dētes grēi, unde lamīnæ, unde tela læ
 tīfera, unde uox plusq̄ ferina, unde uultus
 iste plusq̄ beluinus, unde tonitru & ful-
 mē, ipso Iouis fulmine, tum formidalius
 tum nocentius. Ego te diuinum quoddā
 animal finxi, quid uenit in mentem, ut te
 ipsum in tam immanem beluam transfor-
 mares, ut nulla iam belua, futura sit belua,
 si cum homine componatur. Hæc atq; id
 genus alia permulta diceret opinor, archi-
 tectrix illa rerum natura. Proinde cum sic
 conditus sit homo, quemadmodum osten-
 sus est, cū huiusmodi res sit bellum, quē ad
 modum nimīū crebro sentimus, haud me-
 diocriter admirandum uidetur, quis deus,
 qui morbus, aut qui casus, primum in hu-
 manū pectus immiserit, ut lætale ferrū in
 hominis stringeret uiscera. Multis gradi-
 bus ad tam insignem uesaniā uentum sit
 oportet. Nemo siquidem repente fuit tur-
 pissimus, ut inquit poëta Satyricus. Sem-
 perq; malorum maxima, sub umbra ac
 specie boni subreperunt in uitam homi-
 num. Olīm igitur cum rudes illi prisci
 mortales, nudī, sine mœnibus, absq; tecto,
 uitam

uitam in syluis agerent, euenit aliquoties,
 ut a feris ac beluis offenderentur. Cum his
 igitur primum homini bellum susceptum
 est, & uir fortis habebatur, ac dux, qui fera-
 rum uim ab hominum genere depulisset.
 Quin & æquissimū uidebatur iugulare iu-
 gulares, trucidare trucidantes, præsertim
 cum nulla laceffitæ iniuriâ ultro nos impe-
 terent. Ea res cū summæ laudi duceretur.
 hic enim deus factus est Hercules, Cœpit
 animosa iuuentus, passim uenari beluas,
 exuuium ceu trophæum ostentare. Dein-
 de non contenti iugulasse, pellibus illarū
 sese munierunt aduersus rigorē hyemis.
 Hæc erant prima homicidia, hæc spolia.
 Post hæc longius progressi, rem ausi sunt,
 quam Pythagoras uehementer impiâ ar-
 bitratus est, & nobis poterat prodigiosa ui-
 deri, nisi uetaret consuetudo, quæ tantam
 ubiq; uim habet, ut apud nationes quasdā
 pium fuerit habitum, parētem grandæuū,
 plagis obrutum in fossam depellere, & eri-
 pere uitam illi, per quem uitæ munus con-
 tingerat. Sanctum haberetur carnibus affi-
 nium amicorum uesci. Pulchrū existima-

B retur,

retur, uirginem in Veneris phano prosta-
 re populo. Multaq; ijs absurdiora, quæ si
 quis nunc referat tantum, nemo non sit a b
 ominaturus. Adeo nihil est tã scelerosum,
 nihil tam atrox, quod non probetur, si id
 cõmendet assuetudo. Ergo quod ausi sunt
 facinus? Non ueriti sunt ueloci ferarum ex-
 tinctarũ cadaueribus, dentibus laniare car-
 nem exanimem, haurire sanguinẽ, exuge-
 re saniem, & uiscera, ut ait Ouidius, in ui-
 scera condere. Id facinus, tametsi mitiori-
 bus ingenijs tum immane uideretur, tamẽ
 commendauit usus & commoditas. Pro-
 cessum est longius. A noxijs feris itum est
 ad pecudes innoxias. Seuitum est passim
 in oues, animal sine fraude dolõq; sæuitũ
 in leporem, non ob aliud crimen, nisi quot
 esculentus esset. Nec temperatum est a bo-
 ue domestico, qui suo sudore diu familiam
 aluerat ingratham. Nulli uolucrum nulli pi-
 scium generi parcitum est, & eo processit
 gulæ tyrannis, ut nullum animal usq; tutũ
 esset ab hois crudelitate. Verum hoc quoq;
 persuasit consuetudo, ut sæuitia nõ uidere-
 tur in ullum animãtis genus, modo ab ho-
 minis

minis cæde temperaretur. Sed in nobis for-
 tasse situm est, uitia quemadmodum mare
 non admittere, uerum ut admissio limitem
 præscribamus, id nō est cuiq̄ in manu. Se-
 mel receptum utrumuis, haud nostro duci-
 tur arbitrio, sed suo fertur impetu. Postea
 q̄ his rudimentis essent ad cædem exerci-
 tati, persuasit ira, ut homo hominem, fuste
 saxoue, aut pugno peteret. Siquidē ijs ad
 huc armis tum pugnabatur opinor, & iam
 occidendis pecudibus didicerant, hominē
 quoq̄ minimo negotio posse perimi. Ve-
 rum ista crudelitas diu cōstitit intra mono-
 machias. Ad hæc nonnullam etiam æqui-
 speciē habebat sustulisse inimicū, laudi q̄q̄
 cœptū est dari, si qs uiolentū & pestilentē
 hoīem, cuiusmodi ferūt fuisse Cacū & Bu-
 syridē cōfecisset, orbēq̄ mōstris istiusmo-
 di liberasset. Siquidē uidemus hos etiā titu-
 los in Herculis extare laudibus. Deīde cō-
 cursum est a pluribus, ut quosq̄ uel affini-
 tas, uel uicina, uel necessitudo coniūxerat.
 Et quod nunc latrocinium est, tum bellum
 erat. Saxis & sudibus præuultis, etiā nū res
 gerebatur. Riuius occurrens, aut rupes,

B ij aut

aut simile quippiam obusū praelia dirime-
 bat. Interea dū crescit usu feritas, dum gli-
 scunt iræ, dum magis ardescit ambitio, fu-
 rorem suū armant ingenio. Excogitantur
 arma q̄talia cunq̄, quibus se cōmunirēt,
 excogitantur tela, quibus hostē perderent.
 Iam passim, iam frequentiore manu, iā ar-
 mati conflictari cōeperunt. Nec huic mani-
 festo furori, suus defuit honos. Bellum ap-
 pellarunt, & uirtutem esse uoluerūt, si quis
 sui capitis periculo uim hostium, à liberis,
 ab uxore à pecore, a domesticis latebris p-
 pelleret. Atq̄ ita paulatim una cum rerum
 cultu crescente malitia, bellum indicere cōe-
 pit, ciuitas ciuitati, regio regioni, regnum
 regno. Quanq̄ in re per se crudelissima ta-
 men remanebant adhuc humanitatis pri-
 stinæ uestigia. Repetebantur res per fecia-
 lem, citabantur testes superi, uelitatōe præ-
 ludebatur ad pugnā. Telis uulgaribus, &
 uirtute, non dolo res agebatur. Nefas erat
 ferire hostem, nisi signo dato, non licebat
 pugnare, ubi receptui cecinisset impera-
 tor. Deniq̄ uirtutis & gloriæ, certamē erat,
 magis q̄ occidendi cupiditas. Necdum ar-
 mamō

ma mouebantur, nisi in exteros, quos ob id hostes, uelut hospites appellabāt. Hinc nata sunt imperia, quorum nullū unquē fuit in ulla natione, quod nō fuerit multo generis humani sanguine paratū. Deinceps assidue bellorū uices, dum uicissim alius alii ab imperio depellit, & sibi uīdicat. Post hæc cum imperia quoque ad sceleratissimos mortales deuenissent, iā in quoslibet, pro libidine mota sunt arma, neque male meriti, sed bene fortunati, cœperunt maxime bellis periculis esse obnoxij & iā plij scopus, nō laus est, sed sordidū lucrū, aut hoc etiā sceleratius aliquid. Nō dubito quin hæc prospexerit sapiētissimus ille Pythagoras, cū philosophico cōmento multitudinē hoīm imperitā a lanīadis pecudibus deterreret, Vi debat futurum, ut qui nulla laceffit in iuria, pecudis innoxia sanguinē fundere cōsueuisset, idem cōmotus ira, & iniuria pro uocatus, nō metueret hominem interimere. Porro bellum quid aliud est, quā multorū cōmune homicidium? & latrocinium, hoc sceleratius, quo latius patens? Sed ridētur hæc ceu deliramēta scholasticorū, a crassis

B iij proce-

proceribus nostri tēporis. Et tamen ab his
 in iſis, huc uideamus eſſe peruētū infaniæ,
 ut tota uita nihil aliud agat. Belligeramur
 aſſidue, gēs cū gente collidit, regnū cū re-
 gno, ciuitas cū ciuitate, princeps cū princi-
 pe, populus cum populo, & quod ethnici
 quoq; fatent impiū, affinis cū affini, cogna-
 tus cū cognato, frater cū fratre, filius cū pa-
 tre. Deniq; quod ego ſane puto iſis om̄ibus
 atrocius Chriſtianus cū hoīe, addam inuis-
 tus quod eſt atrociffimum, Chriſtianus cū
 Chriſtiano. Et ó cæcitatem mentis huma-
 næ, hæc nemo miratur, nemo deteſtat. Sūt
 qui applaudant, qui uehant laudibus, qui
 rem pluſq; tartaream ſanctā appellent. Bel-
 latur a decrepitis, bella a ſacerdotibus, bel-
 latur a monachis, & cum re tam diabolica
 CHRISTVM miſcemus. Concurrūt aci-
 es utriq; crucis inſigne præferentes, quæ
 uel ipſa poterat admonere, quo pacto con-
 ueniat uincere Chriſtianos. A ſacro illo cœ-
 leſti, quo perfecta illa & ineffabilis Chri-
 ſtianorū cōiunctio representatur, curritur
 ad mutuā cædem, & rei tam impiæ CHRI-
 STVM facimus & ſpectatorem & autorē.

Vbi

Vbi nam diaboli regnum est, si in bello nō est? Cur huc pertrahimus CHRISTVM, cui citius cum quouis lupanari conueniat, q̄ cum bello. Indignatur Paulus apostolus, ullam esse controuersiam inter Christianos, ut iudex sit ad eū, q̄ litē dirimat. Quid si conspiceret nos toto orbe belligerantes. & quamlibet leui de causa, immanius q̄ ulli bellarint ethnici, crudelius q̄ ulli barbari: idq̄ fieri autoribus, hortatoribus adiutoribus his, qui pacificum illū, & omnia conglutinantem pontificem repræsentant, quiq̄ pacis omīe salutāt populū. Neq̄ me clā est, quid iam dudū mihi reclamēt Cares isti. Bellum suscipimus inuiti, aliorum coacti malefactis. Ius nostrum persequimur. Quicquid malorum habet bellū, illis feratur acceptum, qui belli dedere causas, Sed quiescant interim paulisper, & horum causationes suo loco refellemus, ac fucum hunc, quo morbum nostrum præteximus, detrahemus. Iam sicut hominem cū bello, hoc est animal placidissimū, cū re lōge immanissima cōposuimus, quo magis p̄spicua fieret atrocitas, sic bellū cū pace,

B iij rem

rem miserrimā, pariter & sceleratissimā, cum re felicissima, simul & optima compa remus, atq; ita demū apparebit, quātæ de mentia sit, tanto tumultu, tātis laboribus, tanto sumptu, tātō discrimine, tot calamitatibus affectari bellum, cum multo minoris emi possit cōcordia. Principio quid in rerū natura dulcius, aut melius amicitia? Nihil profecto. Atqui quid aliud est pax, quā multorum inter se amicitia? Sicuti cōtra bellum nihil aliud est, quā plurium similtas. Bonorum autē ea ratio est, ut quo latius pateant, hoc plus adferant cōmoditatis. Prōinde cum unius cum uno necessitudo, res sit adeo suavis & salutaris, quā ingens erit felicitas, si regnum cum regno, si natio cum natione, necessitudinis uinculo copuletur? Ediuerso, malarū rerum ea est natura, ut quo latius manarint, hoc magis sint suo dignę uocabulo. Itaq; si miserum, si sceleratū est, hominē cum homine ferro cōgredi, quanto calamitosius, quātōq; sceleratius est, idem à tot hominū milibus fieri? Concordia res parua crescunt, discordia dilabuntur & magnæ. Pax omnium bonarum

narum rerum & parens est & nutrix. Bellum repente semelq̄, quicquid est lætum, quicquid est pulchrum, obruit, extinguit, abolet, omniũq̄ malorum Lernam quandam in uitam mortalium effundit. Pacis tempore, non secus ac si nouũ quoddam uer rebus humanis adfulserit, colunt agri, uernant horti, pascuntur lætæ pecudes, edificantur uillæ, extruuntur oppida, instaurantur collapsa, ornantur & augentur extructa, crescunt opes, aluntur uoluptates, uigent leges, floret reipublicæ disciplina, feruet religio, ualet æquitas, pollet humanitas, calent artes opificũ, uberior est quæstus pauperum, splendidior opulentia diuitum. Efflorescunt honestissimarũ disciplinarum studia, eruditur iuuentus, tranquillo fruuntur ocio senes, bonis auspicijs nubunt uirgines, laudantur simili prole puerperæ. At simulatq̄ belli sæua tempestas ingruerit, deum immortalem, quã ingens malorum pelagus occupat, inundat, obruit uniuersa. Abiguntur armẽta, proteruntur segetes, trucidantur agricolæ, exuruntur uillæ, tot sæculis extructæ floren-

tissimæ ciuitates, una procella subuertun-
 tur. Adeo procliuius est lædere, quã bene-
 facere. Ciuium opes ad execratos latrones
 ac sicarios transferuntur. Mœrent doctus,
 metu, luctu & quærimonijs, lamentis cõ-
 plentur omnia. Frigent artes opificũ, pau-
 peribus, aut ieiunandũ, aut ad impias con-
 fugiendum artes. Diuites aut ereptas des-
 plorant facultates, aut timent relictis, ut
 troque modo miserrimi. Virginiũ aut nul-
 læ, aut tristes & funestæ nuptiæ. Desolatae
 matronæ domi sterilescunt, silent leges, ri-
 detur humanitas, nullum habet locum æ-
 quitas, religio ludibrio est, sacri & propha-
 ni nullum omnino discrimen. Corrumpi-
 tur omni uitiorum genere iuuentus, da-
 mnant longeuitatem suam luctuosi senes.
 Nullus honos honestis literarum studijs.
 In summa plus malorum sentimus in bel-
 lo, quã ullius sermo possit assequi, nedum
 meus. Forte tolerari poterat, si bella cala-
 mitosos modo nos facerent, non etiam no-
 centes & impios, si pax feliciores tantum
 redderet, non meliores quoq;. Nimum
 heu nimum malorũ erat, quibus assidue
 uelit nos

uelit nolit, uexatur, atteritur, absorbet, erum-
 nofa mortalitas. Ante bis mille ferme an-
 nos, trecēta morborum nomina medicis
 sunt animaduersa, præter species, iam &
 quotidie subnascentes novos, & senectū-
 tem ipsam, morbum ineuitabilem. Legi-
 mus alibi, totas urbes terrę quassatiōe sub-
 rutas, alibi conflagrasse fulmine, alibi so-
 lidas etiam hiatu terrarum absorptas regis-
 ones, oppida suffossione cuniculorū cor-
 ruisse, ut ne commemorem, quantam ho-
 minum multitudinem iam ob assuetudi-
 nem contempti casus absument, exunda-
 tio maris & fluminum, ruinae mōtium &
 ædificiorum, uenena, lapsus, feræ, cibus,
 potus, somnus. Alium haustus in potu
 lactis pilus, alium acinum uuæ, alium os
 piscis inhærens gutturi præfocauit. Sunt
 quos subitum exanimari gaudium, nam
 de uehementi dolore minus est mirum.

Adde nunc fatales pestilentias, non raro
 passim sæuientes. Nulla pars orbis est, un-
 de non imminet periculū humanæ uitæ,
 alioqui per se quoque fugacissimæ. Tantū
 undique malorū obturbat, ut nō sine causa.

Homerus

Homerus hominem animantium miser-
 rimum pronunciauerit. Verum hæc ma-
 la quoniam nec uitari facile possunt, nec
 nostro accidunt uitio, calamitofos tatum
 faciunt, non item facinorofos. Quid iu-
 uat tam innumeris obnoxios calamitati-
 bus, ultro sibi malum, perinde quasi desit,
 accersere? Ea accersere non quoduis ma-
 lum, sed malum omniũ multo teterrimũ,
 tam perniciosum, ut unum uincat omnia,
 tam fœcundum, ut unum in se complecta-
 tur uniuersa, tam pestilens, ut non minus
 impios efficiat, quã erumnosos, ut miserr-
 mos reddat, nec tamen miserandos. Ad ij-
 ce iam his omnibus, quod pacis commo-
 da latissime sese diffundit, & ad plurimos
 pertinent. In bello, siquid feliciter cecidit,
 quanquã, o superi, qd hic potest dici felix?
 id ad paucos ptinet, & eos indignos. Alte-
 rius salus, alterius est exitiũ, alterius opes,
 alterius sũt spolia. Huius triũphus, illius est
 luctus; ut acerba sit infelicitas, immanis
 & cruenta felicitas. Quanquã plærunque
 fit, utiuxta Cadmæam, quã uocant uictor-
 riam, utraque pars ploret. Et haud scio,
 an unquam

an unquam bellum adeo cesserit feliciter ut cordatum uictorem suscepti non pœnituerit. Ergo cum pax res sit omnium tum optima, tum iucundissima, bellum contra res omnium miserrima, simul & sceleratissima, numhos sanæ mentis arbitramur, qui cum illam mediocri negotio parare queant, hoc malint summis etiam difficultatibus accersere. Primum quã insuaus res primus ille belli rumor, deinde quantum inuidiæ subeundum principi, dum crebris decimationibus expilat suos. Quantum negocij in adiungendis aut retinendis auxilijs, quantum in accersendis barbaricis cohortibus, & mercenario milite. Quantum impendij, simul & curarum in apparandis classibus, in extruendis aut sarcinendis arcibus & præsidijs, in adornandis tentorijs, in fabricandis & cõportandis machinis, armis, telis, sarcinis, uehiculis, com meatu. Quantũ laboris exhauriendũ, in compingendis uallis, in euacuandis fossis, in suffodiēdis cuniculis, in excubijs, in stationibus, in exercitamentis. Omitto iam metus, omitto pericula, (quid em̃

(quid enim non metuendum in bello?)
 Quis enumerare ualeat incommoda uitæ,
 quæ stultissimi milites in castris perferunt?
 Victum, quem bos quoque fastidiat Cy-
 prius, somnos raros, nec hos tuo datos ar-
 bitrio. Tentorium undique uentis perui-
 um, ac ne tentorium quidem. Durandum
 sub dño, cubitandum humi, standum in
 armis, ferenda inedia, frigus, æstus, pul-
 uis, hyber, seruiendum ducibus, uapu-
 pulandum ferulis, quandoquidem nulla
 est ullius mancipij seruitus indignior, quã
 militum. Ad hæc ad triste signum eũdum
 in mortem, ut aut occidas immaniter, aut
 cadas infelíciter. Tantum malorum susci-
 pitur, ut ad rem omnium miserrimam li-
 ceat peruenire. Tam immensis malis nos
 ipsos prius affligimus, ut alios possimus
 affligere. Quod si uelimus rem ad calcu-
 lum uocare, & ueris rationibus expende-
 re, quanti bellum cõstet, quanti pax, pro-
 fecto comperiemus, hanc uel decima par-
 te curarum, laborum, molestiarum, peri-
 culorum, sumptuũ, denique sanguinis pos-
 se comparari, quibus bellum accersitur.

Tantã

Tantam hominum turbam educis in periculum, ut oppidum aliquod euertas, at horum opera, uel citra periculum, aliud extrui poterat multo præclarior oppidū. Sed nocere uis hosti, iam hoc ipsum inhumanum. Attamen illud expende, num illi nocere non possis, nisi prius noceas tuis. Et furiosi uidetur hominis, tantum certi mali sumere, cum incertum sit, quo sit alea belli casura. Verum esto, rapuerit ad hanc uesaniā ethnicos, uel stulticia, uel ira, uel ambitio, uel auaritia, uel immanitas, siue (qd' magis arbitror) ab inferis immisæ furia. Vnde hoc nobis in mentē uenit, ut Christianus in Christianū cruentū stringat ferrum. Parricidū uocatur, si frater occidat fratrem. At Christianus coniunctior Christiano, q̄ ullus germanus germano, nisi firmitiora sunt naturæ uincula, quam CHRISTI. Quā absurdū est, eos penē cōtinēter inter se belligerari, q̄s una domus habet ecclesia, qui eiusdem corporis membra, communi capite gloriautur, nempe CHRISTO, communem habent partem in cœlis, cōmuni uegetantur spiritu, n̄isdem

iisdem initiati sunt mysterijs, eodem redē-
 pti sanguine, eodem renati fonte, iisdem a-
 luntur sacramentis, eidem militant impe-
 ratori, eodem uescuntur pane, eiusdē parti-
 cipes sunt calicis, cōmunem habent hostē
 diabolum, postremo ad eandem omnes uo-
 cati sunt hæreditatem. Vbi sunt tam mul-
 ta perfectæ concordiaē sacramēta? ubi tam
 innumera pacis documenta? Vnum præ-
 ceptum CHRITVS appellauit suum, nē-
 pe charitatis. Cum hac, quid æque pugnat
 atq; bellum? Felici pacis omine salutatur
 os. Discipulis præter pacem nihil donat,
 præter pacem nihil relinquit. In sacris illis
 præcibus illud præcipue patrē orat, ut quē
 admodum ipse idem erat cum eo, ita & sui,
 hoc est, Christiani, idem essent secum. Iam
 plus audis, q̄ pacem, plusquā amicitiam,
 plusquā concordiam. CHRIRTI typum
 habebat Solomon, quod Hebræis pacifi-
 cum sonat, ab hoc sibi in templum extrui
 uoluit. Nato CHRISTO, non bellum, ne-
 q; triumphos, sed pacē canunt angeli. De
 nondū nato præcintuit uates ille mysticus,
 Et factus est in pace locus eius. Vniuersam
 illius

illius doctrinam excute, nihil unquē reperi-
 ries, quod non spiret pacē, quod nō sonet
 amicitiam, quod non sapiat charitatē. Et
 quoniam intelligebat pacē aliter nō posse
 constare, nisi penitus contemptis his, pro
 quibus mundus hic digladiatur, iussit ut à
 se disceremus esse mites. Beatos uocauit, q̄
 diuitias pro nihilo ducerent, nam hos uo-
 cat pauperes spiritu, Beatos, qui uolupta-
 tes huius mundi spernerent, quos lugētes
 appellat, qui se paterentur suis exturbari
 possessionibus, sciētes hic nihil aliud esse,
 quā exilium, uerā patriā, uerā possessio-
 nem in cœlo sitam esse p̄ijs. Beatos, qui bñ
 merentes de omnibus, impune & male au-
 dirent, & malis afficerent. Vetuit, ne quis
 malo resisteret. Breuiter ut om̄s illius do-
 ctrina, tolerātiā & amorem præcipit, ita
 tota uita nihil aliud docet, q̄ mansuetudi-
 dinem. Sic ille regnauit, sic bellauit, sic ui-
 cit, sic triumphauit. Nec aliud inculcant A-
 postoli, qui purum adhuc CHRISTI spi-
 ritum imbiberant, & multo illo feliciter e-
 rant temulenti. Quid undiq̄ sonant om̄es
 Pauli literæ, nisi pacem, nisi longanimita-
 C tem,

tem, nisi charitatem? Quid Ioannes loquitur, quid iterat, nisi dilectionem? Quid alius
 ud Petrus? quid aliud omnes uere Christiani? Vnde tantus bellorum tumultus inter
 filios pacis? An fabula est, quod CHRISTVS se uitem appellat, suos palmites?
 Quis unquam uidit palmitem pugnare cum pal-
 mite? An uanum est, quod non semel scripsit Paulus Ecclesiam nihil aliud esse, quam unum
 corpus e diuersis membris connexum, ad-
 hærens uni capiti, CHRISTO? Quis ui-
 dit oculum pugnare cum manu, aut uen-
 trẽ cum pede? In hoc uniuerso, rerum om-
 nium tam dissimilium, harmonia est. In a-
 nimalis corpore, pax est membro cum
 membro quod quæque pars dotis habet, non
 uni sibi habet, sed in commune omnibus.
 Si quid accidit unicuilibet, opitulatur uni-
 uersum corpus, An plus potest in peritus
 ro corpore naturæ connexio, quam in mystico
 & immortalis, copula spiritus? An frustra
 precamur illud ex præscripto CHRISTI
 Fiat uoluntas tua, quemadmodum in cœ-
 lo, sic & in terra? In illa ciuitate, summa cõ-
 cordia est. At CHRISTVS nihil aliud esse
 uoluit

uoluit suam ecclesiam, q̄; cœlestem quēdā
 populum in terris, ad illius imaginē, quo
 ad fieri potest, uiuentem, illo properātem,
 ab illa pendentem. Age finge, iā mihi nūc
 nouum aliquem hospitem, uel è lunaribus
 illis ciuitatibus, quas inhabitat Empedo-
 cles, uel ex uno quopiā mundo eorū, quos
 innumerabiles fabricatus est Democritus,
 in hunc nostrum uenisse, quid hic rerum a-
 gatur cupientem cognoscere. Cūq̄; de sin-
 gulis edoctus audierit esse unum quoddā
 animal, mire cōmixtum ex corpore, quod
 cū brutis habeat cōmune, ex animo, quo diui-
 næ mētis referat imaginē. Id adeo esse ge-
 nerosū, ut quācūq̄; hic exulet, tñ cæteris omi-
 bus iperet animātibus, qd' ob cœlestē origi-
 nē semp ad cœlestia nitat, & imortalia. Qd'
 in tantū curæ fuerit æterno numini, ut quo
 niā neq̄; naturæ uiribus, neq̄; philosophiæ
 rationibus assequi poterat, quod affecta-
 bat, unicum filium suum huc delegarit qui
 nouum doctrinæ genus inuexerit. Deinde
 simulatq̄; totam CHRISTI uitam, ac de-
 creta perdidicerit, cupiat ex edita quapiam
 specula, uidere quod audisset, Vbi conspexerit

C ij xerit

xerit cætera animantia probe in suo genere degere, ac naturæ legibus duci nihil appetere, nisi quod dicteret natura, unum animal inter se cauponari, negociari, rixari, belligerari, nonne quoduis animal, potius suspicabitur hominem esse de quo audierit, quàm ipsum hominem? Deinde admonitus ab indice quis sit homo, iam dispiciat ubi sit grex ille Christianus, qui cœlestis illius doctoris institum sequentes, angelicæ ciuitatis simulacrum exhibeant, an non ubiuis potius iudicabit habitare Christianos, quàm in hisce regionibus, in quibus tantam uideret opulentiam, luxum, libidinem, fastum, tyrannidem, ambitionem, fraudem, inuidiam, iracundiam, discordiam, rixas, pugnas, bella, tumultus, breuiter omnium rerum, quas CHRISTVS damnat, maiorem pene Lernam, quàm apud illos Turcas, aut Saracenos? Unde igitur pestis hæc irrepsit in populum Christianum? Nimirum paulatim hoc quoque malum, sicuti cætera plæraque, receptum est ab incautis. Siquidem omne malum, aut sensim obrepit in hominum uitam, aut sub prætextu

prætextu boni sese insinuat. Primum igitur irrepsit eruditio, uelut idonea res ad cōfutandoſ hæreticoſ, philoſophorū, poëtarū & oratorum literis armatoſ. Et in iūto quidem non iſta diſcebātur à Chriſtianiſ, ſed quibus forte contigerant ante CHRITVM cognitum, hiſ quod iam partum erat in píoſ cōferebant uſuſ. Eloquētia quoſq; diſſimulata magiſ q̄ ſp̄reta primum, de inde palām etiam comprobata. Proinde ſub prætextu proſligēdi hæreticoſ ſubrepsit ambitioſa rixandi libido, quæ non mediocrem eccleſiæ peſtem inuexit. Tandem huc proceſſum eſt, ut in mediām Theologiām totuſ ſit receptuſ Ariſtoteleſ, & ita receptuſ, ut huiuſ autoritaſ pene ſanctior ſit quām CHRITTI. Nam ſiquid ille dixit, parum accommodum ad uitām noſtram, licet interpretamento detorquere, cæterū exploditur ilico, qui uel leuiter auſit Ariſtotelicis oraclis refragari. Ab hoc didicimur nō eſſe perfectam hominiſ felicitatē, niſi corporiſ & fortunæ bona acceſſerint. Ab hoc didicimur non poſſe florere rempublicam, in qua ſint omnia communia.

C iij Huiuſ

Huius omnia decreta, cum CHRISTI doctrina conamur adglutinare, hoc est aquã flammis miscere. Recepimus nonnihil & à Cæsareis legibus, propter æquitatẽ, quã præ se ferunt, & quo magis conuenirent, Euangelicam doctrinam ad eas quoad licuit detorsimus. At hæc permittunt uim uir repellere, suum quemq; ius persequi, probant negociationem, recipiunt usuram, modo moderatam, bellum ceu rem præclarã efferunt, modo iustum. Denique tota iam CHRISTI doctrina, dialecticorũ, sophistarum, mathematicorum, oratorum, poetarum, philosophorum, & iureconsultorũ, gentilium literis, ita cõtaminata est, ut maxima pars æui consumenda sit, priusquam uacet, arcanas scrutari literas, ad quas ut aliquãdo uenias, tot tamẽ opinionibus mundanis infectus accedas, oportet. ut CHRISTI iam decreta, aut prorsus offendãt, aut ad illorum dogmata torqueãtur. Atq; hæc res adeo non improbatur ut nefas sit eum de Christianis loqui literis, qui sese nugis Aristotelicis, uel potius sophisticis, totum ad ambas usq; quod aiunt, aures non expleuerint

pleuerit. Quasi uero CHRISTI doctrina sit huiusmodi, ut nō uel maxime possit esse communis omniū, uel ullo pacto cum philosophorū sapientia cōsentiāt. Post hęc res cepimus honoris nonnihil. Quem deinde ueluti debitum cœpimus exigere. Id uisum est nō iniquum. Deinde recepimus opes, sed in pauperum subsidium distribuēdas, post etiam in usus nostros. Quidni, postea q̄ didicimus hūc esse charitatis ordinem, ut sibi quisq̄ sit proximus? Neq̄ deerant prætexus, huic malo, Pium cōsulere liberis. Aequū prospicere uenturæ senectuti. Postremo cur reiiciam opes, si citra fraudē contingant? His gradibus paulatim eo uentum est, ut is optimus habeatur, qui sit locus plenissimus, nec unq̄ maior fuerit honos diuitijs apud Ethnicos, q̄ hodie sit apd' Christianos. Quid enim est omnino, uel sacrū, uel prophanū, quod nō harū geratur arbitrio? Videbatur his ornamentis conuenire, nō nihil imperij. Neq̄ defuit, qui uoluerit cedere. Receptū est hoc quoq̄, sed grauatim & parce. Demū ita, ut solo titulo cōtenti, rē libēter in alios reiicerēt. Postremo

C iij paula

Postremo paulatim huc itū est, ut Episco-
 pus sibi, non uideatur episcopus, nisi mū-
 danæ ditionis aliquid accesserit. Parum
 honestus Abbas, si nusq̄ possit, quod pos-
 sunt tyranni. Tandem perfricta facie, pu-
 dorem omnem abstersimus, om̄ia uerecū-
 diæ repagula discussimus. Quicq̄d unq̄
 apud Ethnicos fuit auaritię, quicq̄d ambi-
 tionis, quicq̄d luxus, quicq̄d fastus, q̄c̄q̄d
 tyrannidis, id imitamur æquamus, uinci-
 mus. Et ut de leuioribus interim sileam,
 an unquā apud Ethnicos bellatum est, aut
 æque perpetuo, aut crudelius, quam inter
 Christianos? Quas tēpestates, quos bel-
 lorū æstus, quoties discissa foedera, quas
 strages his paucis annis conspeximus?
 Quæ natio, cum qua nō conflictata est fer-
 ro? Et postea Turcā execramur, quasi possit
 ullum spectaculum esse Turcis iucundi-
 us, quā quod illis quotidie mutuis cladi-
 bus exhibemus ipsi. Insaniebat Xerxes, cū
 ingentem illam multitudinē Græciam in-
 uasurus educeret. An tibi cōstitisse animo
 uidetur, qui Atho monti minaces scripse-
 rit epistolas, ni cederet, qui mari Helle-
 spōto, quod

to. quod parum commodū fuisset nauigare uolenti, plagas iusserit infligi? Furebat Alexander ille magnus. Quis negat? Optabat semideus ille plureis mundos, quos deuinceret, tanta gloriæ febris, iuuenilem obsederat animū. Et tamē isti, quos Seneca nō dubitat furiosos appellare latrones, bellabant humanius nobis, bellabant maiore fide, nec similibus machinis, nec similibus artibus, nec tam friuolis titulis, quā bellamus Christiani. Illi præter gloriā nihil ambiabant. Gaudebāt florentiores reddere puincias, quas bello subegissent, populos agrestes, sine literis, sine legibus ritu ferarum uiuentes, ciuilibus artibus expoliebant. Regiones incultas extractis oppidis reddebant celebres. Parum tuta communiebant, pontibus, littoribus, aggeribus, milleq; id genus commoditatibus, ut tam hominū adiuuabant, ut tum expediret deuinci. Quin in medijs etiam bellis, quā multa feruntur, ab his uel dicta sapienter uel gesta temperate? Cæterum quæ geruntur in bellis Christianorum, & obscœniora sunt & atrociora, quā ut sint hic

commemoranda. Pròinde qđ in illis erat
pessimũ, id solum exprimimus, immo su-
peramus. Sed iam operæ precii fuerit au-
dire, quibus modis hanc tantam insaniam
nostram tueamur. Si nullo, inquiunt, pa-
cto fas esset bellare, deus nō fuisset Iudæis
autor bellādi aduersus hostes. Audio, sed
illud addas oportet Iudæos nunquā bellas-
se inter se, uerum aduersus alienigenas &
impios. Nos Christiani pugnamus cum
Christianis, Illis diuersa religio, & nō ea-
dem numina, dissidiij causa fuit, nos aut pu-
erilis ira, aut pecuniæ fames, aut gloriæ si-
tis sæpenūero foeda merces huc adducit,
Illi iussu diuino pugnant, nobis animi
perturbatio ferrũ dat in manũ. Quanc̃ si
uscq; adeo placet exemplũ Iudæorũ, quin
eadem opera, præputiũ accidimus? quin
immolamus pecudes? quin abstinemus à
carne suilla? Cur non ducimus singuli plu-
res uxores? Cum hæc execremur, cur solũ
bellandi placet exemplum? cur hic deniq;
literam sequimur occidentẽ? Iudæis per-
missum est bellũ, sed ita, quẽ admodum &
repudium, nimirum ob duritiam ingenij.

At postea

At posteaquā CHRISTVS iussit recondi gladiū, nefas est pugnare Chřianos, nisi pulcherrimū illud preliū, cū teterrimis hostibus ecclesię, cū studio pecunię, cū iracūdia, cū ambitione, cū metu mortis. Hi sunt Philistei nostri, hi Nabughodonosor, hi Moabitę, & Ammonitę, cū quibus nullas nobis indutias esse oportet, assidue pferendę manus, donec excisis fūditus hostibus succedat trāquillitas, quę nisi subegerimus, neque cuiquē secū, neque cū alio uera pax cōstare poterit. Solum hoc bellū ueram gignit pacē. Hic qui uicerit, cū nemine mortaliū belligerari uelit. Nihil em̄ me mouet, quod quidā duos gladios interpretantur utraq; potestatem, sæcularem & ecclesiasticā. Cum CHRISTVS in hoc ipsum passus sit Petrum errare, ut posteaquē iussus esset gladiū recōdere, nemini dubium relinqueretur, quin uetitum esset bellū, quod antea uidebatur esse licitū. Sed Petrus, inquit, pugnauit. Pugnauit, sed Iudęus adhuc, nondum accepto spiritu uere Christiano. Pugnauit non pro suis titulis, aut prędicijs, uti nos, nec p̄ sua quidē uita, sed p̄ uita m̄grī.

Denique

Deniq; pugnauit is, qui paulo post abnegauit. Si placet exemplū pugnātis, placeat & inficiātis. Et cum simplici laberetur affectu, tamen reprehensus est. Alioqui, si probabat huiusmodi defensionē CHRISTVS, sicut quidā insulsissime interpretantur, cur om̄is illius & uita & doctrina, nihil aliud quā tolerantiam prædicat? Cur suos baculo tantum & pera armatos, tyrānis obijcit? Si gladius ille, quem diuenditis omnibus iubet emi CHRISTVS, est moderata aduersus persecutores defētio, quemadmodum impie quidam interpretantur, nedum in erudite, cur hac nunquā usi sunt martyres? At dicit hoc, inquit, ius naturæ, legibus comprobātū est, & consuetudine receptū est, ut uim uel appellamus, & uitam quisq; suam tueamur tum & pecuniam, quandoquidem animæ loco est, ut inquit Hesiodus. Fateor, at his om̄ibus efficacior gratia, dicit, ne re maledicamus maledicentibus, ut de malemerentibus benemereamur, ut tollenti partem possessionum, totam concedamus, ut deprecemur pro his quoque, qui mortem intentant.

Ad apo.

Ad apostolos, inquit, ista pertinent, immo ad uniuersum CHRISTI populū, & corpus, ut diximus, quod totum absolutum esse oportet, etiam si in dotibus aliud membrū alio sit insignius. Ad eos nihil pertineat doctrina CHRISTI, qui nō sperant præmium cum CHRISTO. Illi pro pecunia prædīscō digladientur, qui rident qđ dixit CHRISTVS, beatos pauperes spiritu, hoc est, eos diuites, qui nihil in hoc mundo concupiscerent, diuitiarum, Qui felicitatis summam in his collocarunt opibus, dimicant pro tuenda uita, sed n̄, qui non intelligunt hanc mortē esse potius quā uita, & p̄is immortalitatē esse paratam. Iam obijciunt nobis Romanos aliquot pontifices, qui bellādi fuerint autores, simul & adiutores. Obijciunt decreta patrum, in quibus bellum approbari uideretur. Sunt quidem huiusmodi quædam, sed apud recentiores, CHRISTI uigore iam relanguescēte, sed ea per pauca, cum sint innumera apud probatæ sanctitatis scriptores, quæ à bello deterreant. Cur hæc paucula nobis potissimū in mentem ue-

tem ueniunt. Cur à CHRISTO, ad homines deflectimus oculos, & incerta exempla quã indubitatum sequi malimus? Romani pontifices primũ homines fuerunt. Deinde fieri potest, ut aut stulti fuerit, aut mali. Quanquã ne in istis quidem comperies hoc genus bellorũ, quo nos assidue conflctamur, approbatum fuisse. Id quod clarissimis euincerem argumentis, ni fugerem digressioni longius immorari. Laudauit diuus Bernardus bellatores, sed ita laudauit, ut nostram omnem damnet militiam. Quanquã cur me moueat potius Bernardi scriptũ, aut Thomæ disputatio, quã CHRISTI dogma, quod in totũ uetuit, ne malo resistamus, nimirũ eo more, quo uulgius resistit? Sed licet, in quiũt, unũ maleficum afficere supplicio, licet igitur & ciuitatem ulcisci bello. Quid hoc loco responderi possit, prolixius est, quã ut sit replicandum. Illud modo dicã, hoc interesse, quod in iudicijs conuictus dat pœnas legibus, in bello utraque pars alteram ream agit, illic ad eum modo redit malum, qui læsit, exẽplũ ad omneis peruenit, hic maxima
 pars

malorum in eos redundat, qui minime digni sunt malo, nempe ad agricolas, ad senes, ad matronas, ad pupillos, ad uirgines. Cæterum si ex re oïm pessima quicquid oïmino cōmodi potest colligi, id totū ad scelera tissimos aliquot latrones deriuatur, ad militem mercennariū, ad strenuos prædones, ad pauculos forte duces, quorū artificio bellum in hoc ipsum fuerat excitatum. Et quibuscum nunquā melius agitur, quā in summo reipub. naufragio. Illic uni non parcitur, ut omniū consulatur saluti, hic ut paucorū, aut unius fortassis uicem ulciscamur, tot hominum milia nihil cōmeritorum crudeliter affligimus. Præstat paucorum admissum impunitū omitti, quā dum unum, aut alterū in pœnā deposcimus incertā, nostros pariter & finitimos, & innocētes hostes, sic enim uocamus, incertum adducere discrimē. Satius est relinqui uulnus, cui sine grati totius corporis pnicie, mederi nō queas. Quod si quis clamet iniquū, nō dare pœnas, q̄ peccarit, respōdeo multo esse iniquius, tot innocentū milia,

citra me-

citra meritum in extremā uocari calamita-
 tem. Quāq̄ his temporibus omne ferè bel-
 lum è titulis, nescio quibus nasci uidemus,
 & ex principū fœderibus, dum ut unum
 aliquod oppidulum suæ uindicēt ditioni,
 totum periclitantur imperiū. Deinde hoc
 ipsū, quod tāto sanguine uindicatū est, rur-
 sum aut reuendūt, aut donant. Dixerit ali-
 quis, Non tris igitur principes suū ius per-
 sequi? Scio non esse mei similiū, de princi-
 pum negocijs audacius disputare, quod ut
 tutū sit, prolixius tamen est, q̄ ut huic loco
 cōueniat. Tantū illud dicam, si titulus qua-
 liscūq̄, uidebitur idonea suscipiendi belli
 causa, in tantis rerū humanarū uicibus, tā-
 tis commutationibus, nulli posse titulū de
 esse. Quæ gens nō aliquando suis sedibus
 & pulsa fuit & pepulit? Quoties aliūde de-
 migratū est alio? Quoties huc & illuc, uel
 casu, uel ex fœdere trāslata īperia? Repetāt
 scilicet hodie Patauini Troianū solū, qđ
 Antenor olim fuerit Troianus, Repetant
 Africam & Hispaniam, Romani, quod hæ
 prouiciæ quondam fuerint Romanorum.
 Dominiū uocamus qđ est administratio.

Non

Non est idē ius in hoīes naturaliberos & in pecudes. Hoc ipsum ius quod habes, populi cōsensus dedit. Eiusdem autem ni fallor est tollere qui contulit, uide q̄ nō magna res agitur. Nō illud decertatur, ut hęc, aut illa ciuitas bono principi pareat nō tyranno seruiat, sed utrum Ferdinandi cēsetur titulo, an Sigismundi, Philppo censum pendat, an Ludouico. Hoc est illud egregium ius, ob quod uniuersus orbis bellis, cædibusq; miscetur. Sed esto, ualeat quātumlibet hoc ius, nihil intersit inter priuatū agrum, & ciuitatem, nihil inter pecudes tuo ære emptas, & homines non solū ingenuos, uerum etiam Christianos, attamen prudentis est expendere, num tantū sit ut tam immensis tuorū malis persequaris. Si principis animm præstare non potes, at saltē negociatoris adhibe. Contemnit ille dispēdium, si perspexerit uitari non posse, nisi grauiore iactura, & lucri loco ducit, quod paululo damno cū fortuna deciderit. Saltem illum imiteris, de quo uulgo non infestua fabula celebratur. parum cōueniebat inter duos quosdam cognatos, de re diuidenda. Cumque neuter alteri uellet conce

D conce

concedere, res eò spectabat ut iretur in ius.
 & iudicum sententijs controuersia finiret,
 Adibantur aduocati, Parabātur dicæ, Res
 erat cum iureconsultis. Aditi iudices, con=
 testata lis, cœpit agi causa, hoc est, bellum
 susceptum. Ibi alter mature resipiscens, ad
 uersarium priuatim accersitum his uerbis
 alloquitur. Principio parum decorum est,
 ut quos natura copulauit, pecunia dissoci=
 et. Deinde incertus est litis euentus, haud
 minus q̄ belli. Sũscipere nobis in manu ẽ
 finire nō est. De centum aureis totalis est.
 Eius summæ duplum in notarios, in pro=
 motores, in aduocatos, in iurecōsultos, in
 iudices, in iudicium amicos expendet, si le=
 gibus experiamur. His erit inseruiendum,
 adulandum, dandum, ut ne dicam interim
 curas, ambiendi, cursitandiq̄ labores, ut
 maxime uincā plus tamen est incommodi
 q̄ commodi. Quin magis ipsi nobis sapi=
 mus q̄ istis prædonibus, & in hos male col=
 locandam pecuniam, inter nos partimur.
 Concede dimidium de tuo, ego tantundẽ
 de meo cōcedam. Ita & amicitia nostram,
 alioqui perituram lucrifaciamus, & tantã
 molestia

molestiã effugiemus. Quod si recusas quic
 q̄ concedere, ego uel uniuersum no gociũ.
 tuo permitto arbitratui. Malo penes amicũ
 sit hæc pecuniã, q̄ penes insatiabiles illos
 prædones. Abũde magnum fecero lucrũ,
 si & famæ pepercero, & amicũ seruauero,
 & tantum effugero molestiarũ. Mouit ad-
 uersarium tum rei ueritas, tum cognati fe-
 stiuitas. Rem inter se transfegerũt, iratis ad-
 uocatis & iudicibus, quos coruos deluse-
 rant hiantes. Vel horum igitur prudentiã,
 in re tãto periculosiore studeas imitari. Ne
 q̄ solũ spectes quod uelis assequi, sed quã-
 ta bonarum rerum iactura, quantis pericu-
 lis, quantis calamitatibus sis assecuturus,
 ut assequaris. Quod si ceulancibus hinc at-
 q̄ hinc expensis commodis & incommo-
 dis, comperis, multo potiorẽ esse pacẽ ini-
 quam, q̄ bellum æquum, cur mauis Mar-
 tis, aleam experiri? Quis enim nisi demẽs
 aureo piscetur hamo? Si uides multo plus
 impendiũ, q̄ lucri, etiam si feliciter cadant
 omnia, nonne præstat aliquid de tuo iure
 concedere, q̄ paululum commodi, tam in-
 numeris mercari malis? Malo penes quem

D ñ cunq̄

cunq; sit titulus, si mihi tāta Christiani sanguinis iactura uindicāda est. Ille quisquis est, multis iam annis possedit. Assuevit habens, agnoscitur à suis, fungitur munere principis, & exorietur aliquis, qui ueteri q̄piā titulo ex annalibus, aut oblitteratis monumentis reperto, bene cōpositum rerum statum, sursum ac deorsum misceat. Præsertim cum uideamus in rebus mortalium nihil suo loco consistere, sed ludibrio fortunæ, uelut æstu quodam affluere ac defluere. Quorsum attinet tanto tumultu uindicare, quod mox quolibet casu sit aliò demigraturum? Postremo si ista tā leuicula non possunt cōtemnere Christiani, quorsum opus, protinus ad arma rapi? Tot habet mūdus Ep̄os graues & eruditos, tot habet uenerabiles abbates, tot optimates grandæuos, & longo rerum usu sapientes. Cur nō potius horum arbitrio, pueriles istiusmodi principum quærimoniæ componunt? Sed honestior est illorum oratio, qui prætexunt ecclesiæ defensionem, quasi uero populus non sit ecclesia, aut quasi tota ecclesiæ dignitas in sacerdotum opibus sita sit,

aue

aut quasi bellis ac stragibus orta, puecta,
 constabilita sit ecclesia, ac non potius san-
 uine, tollerantia, uitæq; contēptu. Mihi sa-
 ne ne hoc quidem adeo probandum uide-
 tur, quod subinde bellum molimur in Tur-
 cas. Male profecto agitur cū religiōe Chri-
 stiana, si illius incolumitas à talibus pen-
 det præsiidijs. Neq; cōsentaneū est, his ini-
 tijs bonos gigni Christianos. Quod ferro
 paratū est, ferro uicissim amittit. Vis Tur-
 cas ad Christū adducere? ne ostendamus
 opes, ne militum manum, ne uires. Vide-
 ant in nobis nō titulū tantū, sed certas illas
 hominis Christiani notas, uitam innoxia,
 studium benemerendi etiam de hostibus,
 inuictam omnium iniuriarū tolerantia, pecu-
 niæ contemptū, gloriæ neglectū, uitā uilē,
 audiant cœlestē illā doctrinā, cū huiusmo-
 di uita congruentē. His armis optime su-
 biguntur Turcæ. Nunc sæpenumero mali
 pugnamus cū malis. Dicam aliud & uti-
 nam audacius, quam uerius, si titulum cru-
 cisq; tollas insigne. Turcæ cum Turcis di-
 gladiamur. Si militū manu cōstituta est re-
 ligio, si ferro cōfirmata, si bellis aucta, tuae

D iij murcā

mur eam iisdem præsijs. Q₂ si diuersis ra-
 tiõibus peracta sunt omnia, cur ueluti Chri-
 sti præsidio diffisi, ad ethnicas cõfugimus
 suppetias? At cur nõ iugulẽ, inquit, eos,
 qui nos iugulant? Itane putas indignum, si
 quis sit te scelerator. Cur nõ spoliã spoliã
 tem? Cur non conuitiaris conuitianti? Cur
 non odisti, odio habentem? An Christia-
 num facinus esse putas, si trucidatis impijs
 quidem, sed tamẽ hominibus pro quibus
 seruandis mortuus est CHRISTVS, gra-
 tissimam diabolo uictimam mactes, bisq;
 delectes hostem, & quod occiditur homo,
 & quod occidit Christianus? Plæriq; dũ
 uolunt uideri ualde Christiani, studet Tur-
 cis q̃ plurimum facere mali, & quod facere
 non possunt, execrantes, imprecantur. Cũ
 hoc ipso argumento, parum Christianum
 liceat deprehẽdere. Succurre Turcis, ex im-
 pijs si potest reddito pios, si non potes, op-
 ta. & agnoscam mentem Christianam. Ve-
 rum hisce de rebus omnibus aliquanto co-
 piosius audietur, cum edemus librum, cui
 titulum fecimus Antipolemo, quem olim
 Rhomæ uitam agentes, ad Iulium secun-
 dum

dum Rhomanū pontificem cōscripsimus, eo tempore, quo de bello in Venetos suscipiendo, consultabatur. Illud deplorandū potius quàm refellendum, Si quis exactivus rem excutiat, reperiet omnia ferè Christianorū bella, uel è stulticia uel è malicia nasci. Nonnulli iuvenes & rerū imperiti, maiorū malis exemplis, historiarū, quas de stultis prodidere stulti monumentis, ad hoc inflāmati, dehinc instigantibus adulatorū hortatibus, extimulātibus iurecōsultis, ac Theologis, assentātibus, aut conuientibus episcopis, fortassis & exigentibus, temere magis quàm malitiose bellū suscipiunt, & tanto totius orbis malo discunt, bellū rem esse modis omnibus fugiendam. Alios occultum odium, alios ambitio alios animi feritas, in bellum impellit. Quandoquidem ne nostra quidem Ilias quicquàm præterquā stultorum regum & populorum continet iras. Sūt qui non aliam ob causam bellum mouent, nisi ut hac uia facilius in suos tyrannidem exerceāt. Nam pacis temporibus, senatus auctoritas, magistratuū dignitas, legū uigor,

D iij non

non nihil obstant, quo minus liceat principi, quicquid libet. At bello suscepto, iam omnis rerum summa, ad paucorum libidinem deuoluta est. Euehuntur, quibus bene uult princeps, deſciuntur quibus infensus est. Exigitur pecuniæ quantum libet.

Quid multis? Tum demum sentiunt se uere monarchas esse. Colludunt interim duces, donec infelicem populum usque ad radicem arrosent. Hoc anio qui sint, an eos putas grauatim arrepturos, oblatam quancumque belli occasionem? Deinde morbum nostrum honestis titulis præteximus. Inhio Turcarum opibus, & obtendo religionis defensionem, obsequor odio meo, & prætexo ius ecclesiæ. Seruio ambitioni, sequor iram, rapit animus ferox & impotens, & ruptum foedus, uiolatam amicitiam, omissum nescio quid desponsaliu legibus, aut simile quipiam causor. Iam dictu mirum est, quam non assequantur hoc ipsum, quod affectant, & dum stulte uitant hoc, aut illud malum in aliud, aut etiam in idem multo grauius incidunt. Etenim si gloria ducuntur, non paulo magnificentius est seruare, quam perdere,
multo

multo pulchrius extruere ciuitatem, quā demoliri. Deinde ut prosperrimo Marteres geratur, quantula gloriæ portio redibit ad principem, unde magnā partem sibi uindicat populus, cuius pecuniā res cōfecta est, maiorē miles exterus, ut plærūq; fit, & conductitijs, nonnullā duces, maximam fortuna, quæ cum in omni negotio, tum in bello ualet plurimū. Si sublimitas animi stimulat in bellum, uide quæso, q̄ non recte tibi consulis ista ratione. Dū tui non uis cedere, puta uicino principi, fortassis affini, forsità olim bene merito, quāto abiectius te supplicem facis, dum suppetias imploras barbarorum? Dum incestis, homicidis, prædonibus (per hos enim potissimū bellum geritur) polliceris, adularis, palparis. Et dum in æqualē feroculus esse studes, infimæ mortaliū feci te ipsū cogis submittere. Dumq; paras qualēcunque finitimū suis sedibus deicere, pestilentissimā nebulonum colluuiem, in tuas sedes admittas oportet. Non fidis affini, & armatę multitudini credis te ipsum? Quāto tutiorem poterat reddere concordia? Si

D v lucro tras

lucro traheris, calculos adhibe. Placeat bellum, nisi uideris non æstimandis dispendijs, compendium peti, non solum longe minus, sed etiam incertũ. Sed consulis reipublicæ, immo non alia uia citius, ac perditius pereunt reipublicæ, quã bello, Priusquã incipias, iam plus nocuisti patriæ, quã sis profuturus uictor. Exhauris ciuiũ opes, luctu funestas domos, omnia latronibus, furibus, stupratoribus imples. Hæc enim reliquias parit bellum, Et cum ante licuisset uniuersa frui Gallia, à multis regionibus teipsũ excludis. Si uere tuos amas, quin tibi illa ueniũt in mentem. Cur ego hanc tam floridã iuuentutẽ om̃ibus malis obijciam? Cur tot matronas suis maritis, tot liberos suis orbabo parentibus? Cur titulum, nescio quẽ, & anceps ius, meorum afferã sanguine? Vidimus cũ prætextu defendendæ ecclesiæ, bellum esset susceptũ, crebris decimationibus sic expilari facerotes, ut nullus hostis potuerit hostilius. Itaq; dum stulte uitamus foueã, ultro nos ipsos in foueã præcipitamus. Dum leuem iniuriã pati nõ possumus, ipsi nos sumis afficimus

afficimus contumelijs. Dum pudet morigerū uideri principi, supplices reddimur infimis. Dum libertatem imprudenter affectamus grauissimæ seruituti nosmet irretimus. Dum paululum uenamur lucri, damnis immensis nos ac nostros afficimus. Prudentis erat hæc secū expendere, Christiani, si modo uere Christianus sit, rem tã tartaream, tam alienã à uita simul & doctrina Christi, modis omnibus fugere, deprecari, propellere. Quod si uitari nullo pacto potest ob multorū improbitatem, ubi nihil intētatum reliqueris, posteaquã pacis studio omnem moueris lapidem, tū proximum erit dare operam, ut mala res per malos geratur, & quãminimo dispendio humani sanguis cōficiatur. Si demus operã, ut re simus id, quod audimus, hoc est, nihil admiremur, nihil ambiamus, quod est huius mundi. Nam si tãtum hoc agimus, ut hinc quãmaxime expediti euellemus, si toto nisu rapimur ad cœlestia. Si felicitatis nostræ summam in uno Christo collocamus. Si quicquid est uere bonū, uere splēdidum, uere iucūdam in hoc uno sitū esse cre-

esse credimus, si persuasum habemus hominem piū a nemine lædi posse. Si perpendimus quā inania sint, quā fugacia, rerum humanarū ludibria. Si penitus intuemur, quā ardua res sit, hominē quodammodo transformari in deum, & hic ita meditatione quadam indefatigabili repurgari ab huius mundi contagijs, ut mox abiecto corporis exuuiō, in Angelorū demigret consortium. In summa si præstamus hæc tria, sine quibus nemo Christiani cognomen promeretur, Innocentiam, ut puri simus à uitijjs, Charitatem, ut bene mereamur quoad fieri potest de om̄ibus, Patientiam, ut malefacientes toleremus, & si liceat, iniuriam beneficijs obruamus, quæso quod bellum possit inter nos de nugis existerē? Si fabula est Christus, cur nō explodimus ingenue, cur illius titulo gloriamur? Si is uere est & uia, & ueritas, & uita, cur omnes nostræ rationes ab hoc exemplari tantopere dissident? Si Christum autorem agnoscimus, qui charitas est, & nihil docuit, nihil tradidit, nisi charitatem & pacem, agite non titulis & insignibus,

signibus, sed factis hūc exprimamus & uita. Amplectamur pacis studiū, ut CHRIS TVS uicissim agnoscat suos. In hoc pōtiffices, in hoc principes, in hoc ciuitates, cōsilia sua conferant. Satis haecenus fufum Christiani sanguinis. Satis uoluptatum exhibuimus Christiani nominis hostibus.

Quod si qd suo more tumultuat̄ populus, à principibus cohibeat̄, quos hoc oportet esse in republica, quod oculus est in corpore, quod in anima ratio. Rursum si qd turbant principes, certe Pontificum est, sua prudentia, suaq; autoritate, rerum motus componere. Vel tandem satiati bellis tam diutinis, pacis rāgamur desyderio. Trahit huc ipsa calamitas, inuitat CHRISTVS, adhortatur Pontifex, si quisquā alius uere maximus LEO decimus, ac uere pacifici Salomonis nostri, uices agens. Cuius om̄ia uota, om̄ia consilia, om̄es conatus huc tendunt, ut quos cōmunis copulat fides, eos & cōmunis iungat cōcordia. Hoc molitur ut ecclesia, non opibus, aut imperio, sed suis ac proprijs dotibus efflorescat. Pulcherrimū profecto munus, ac prorsus tali dignū

tali dignum heroe, clarissimis illis Medi-
 cibus prognato, quorum ciuili prudentia
 factum, ut in clyta Florentinorum ciuitas,
 diuina pace fuerit florentissima, quorum
 domus omnium bonarum disciplinarum
 fuit praesidium. Ipse placidum ac mite for-
 titus ingenium, a teneris, ut aiunt ungui-
 culis, humanis literis, ac mansuetioribus
 musis est initiatus, inter eruditissimos ui-
 ros, ac uelut in musarum gremio educatus,
 uitam ac famam inculpatam, & ne in liber-
 rima quidem ciuitate Rhoma, ulla unquam
 sinistri rumoris aspersam macula, ad sum-
 mum pontificium attulit. Ad quod hic non
 ingessit sese, sed nihil, minus quam hoc ex-
 pectans, ueluti diuina uoce nominatim ascis-
 tus est, quo rebus humanis longa bellorum
 tempestate fessis, succurreret. Sit penes Iu-
 lium belli gloria, habeat ille sibi suas uicto-
 rias, habeat sibi magnificos triumphos.
 Quae quam deceant Christianum pontifi-
 cem, haud est mei similitum pronunciare.
 Dicam hoc modo, Gloriam illius, qualif-
 cunque fuit, cum plurimorum exitio dolo-
 reque coniunctam fuisse. Longe plus uerae
 gloriae

INEXPERTIS. ERAS. AVTORE

gloriæ pariet Leoni nostro pax orbi red-
dita , quam Iulio pepererunt , tot bella
per uniuersum orbem , uel excitata
fortiter , uel gesta feliciter . Sed
longius quam par est huic
digressioni , uidebimur
immorati , ijs qui
de prouerbijs,
quã de pa
ce , bel-
loq;
malunt audire.

FINIS.

MOGVNTIAE APVD
IOANNEM SCH-
OEFFER. AN.
M. D. XXI.

